

SORUMLULUK

Kurallara uyma, tercih ve seçimlerinin sonuçlarına katlanma, kendi sınırlarını bilerek başka insanların ve diğer canlıların haklarına saygı gösterme olarak tanımlayabileceğimiz sorumluluk, öğrenilerek geliştirilen bir beceri ve değerdir.

"Çocuğumun sorumluluk duygusunu nasıl geliştirebilirim, sorumluluk almak istemediğinde nasıl bir davranış izlemeliyim" diyorsanız yazımızı okuyun.

1. Aile yapıları

Çocuğa sorumluluk duygusu kazandırabilmenin temelinde "demokratik aile" olmak yatar. Demokratik aile yapısına sahip olmak içinse evinizdeki sınırları net bir şekilde çizmeniz gerekir. Böylece düzen kavramını oluşturmuş olursunuz. Bu sınırlar içerisinde çocuğunuza seçme hakkı tanıyarak da ona özerklik vermeli-siniz.

Sınırların net olduğu ailelerde çocuklar, kendilerini güven içinde hisseder ve seçme hakkına sahip oldukları için de bir birey olarak gelişirler. Bu yapıyı ailenizde oturttuğunuzda anne-babasından korkmayan ve bu sayede gizli işler çevirmeyen, güven bağlarının güçlü olduğu bir ilişki kurmuş olursunuz.

2. Düzen kurmak

Yapmanız gereken ilk şey, çocuğa özerklik alanlarını belirterek ona net bir çerçeve çizmek. Sosyal yaşamınızdaki düzen, anne-baba olarak çocuğunuzla ilişkiniz, ebeveyn davranışlarınızın tutarlı ve tahmin edilebilir olması, üzerinde durulması gereken önemli konulardır.

Örneğin; bir evde yemek saatleri düzenli değilse, çocuk aç kalma ihtimaline karşı sürekli bir şeyler atıştırır ve bu durum düzensiz beslenme alışkanlığına sebep olur. Fakat aksi durumda çocuk ne zaman ne yiyeceğini bilirse, aç kalma endişesi yaşamaz ve işlerine odaklanabilir.

Düzen Kurmanın Yolları

a. Tutarlı davranışlar

Anne ve baba olarak çocuğunuza karşı ortak bir diliniz olması çok önemlidir. Aynı durumlara farklı tepkiler verip, farklı durumlara aynı tepkileri göstermeniz durumunda çocuğunuz için evde bir düzensizlik oluşur.

b. Kurallar

Prinsip edindiğiniz konularda, ortak davranışlarda bulunarak hem fikir olduğunuz ve tüm bunları yavrunuz için mantıklı görünen bir şekilde sağladığınız takdirde çocuğunuza güvenli bir sınır çizmiş olursunuz.

Belirlediğiniz kuralların "Bu kuralın amacı ne?" sorusuna mantıklı bir cevap vermesi çok önemlidir.

c. Rutinler

Düzeni sağlamak için gerekli olan bir diğer şey, birlikte rutinlerinizin olmasıdır. Mesela yatmadan önce çocuğunuza kitap okumanız, her hafta sonu aile büyüklerini ziyarete gitmek gibi.

3. Problem çözmek

Siz çocuğunuzun sorununu ne kadar kendiniz çözmeye çalışırsanız, çocuğunuz da sorumluluktan o kadar kaçır. Ayrıca bu davranışınızla onun kendisini güçsüz hissetmesine de sebep olmuş olursunuz.

4. Bedel ödetmek

Bedel ödemek cezadan farklıdır. Ceza, dışarıdan verilen bir yaptırımken bedel, davranışların doğal sonucudur.

Örneğin, çocuğunuz yemek yemedi ve bu nedenle siz de ona tatlı vermediniz. Bu bir bedel değil; ceza olur. Ancak çocuğunuz yemek yemediği zaman acıkınca yemeği kendisi hazırladığında ya da bir sonraki yemek saatine kadar aç kaldığında bir bedel ödemiş olur.

Yemekten sonra gelen çocuğuna, sert bir ses tonuyla, "Yemeği kaçırdın, aç kalacaksın!" dersiniz bunu bir ceza olarak algılar. Yumuşak bir ses tonuyla "Kızım/oğlum biz yemeği yedik, şimdi hazırlayamam. Yemek saatini bekle ya da kendin hazırla." dersiniz çocuğunuz bunu ceza olarak algılamaz.

Ödül yoluyla çocuğa sorumluluk kazandırmak çok zordur. Ama evinizde bir düzen kurarsanız ve o düzenin içerisinde çocuğa özerklik verirsiniz, o zaman çocuk sorumluluk kazanmaya başlar.

SORUMLULUK SAHİBİ BİR ÇOCUK YETİŞTİRMEK İÇİN

1)Çocuğunuza doğru rol model olun. Siz ne kadar sorumluluk sahibiyse çocukunuz da o kadar sorumluluk sahibi olacaktır. Arabasının küllüğünü sokağa boşaltan anne baba, çocuğun elindeki çöpü çöp kovasına atmasını beklememelidir.

2)Küçük yaşlardan itibaren çocuklarınızı adam yerine koyun ve onlara seçme hakkı tanıyın. Seçme şansı tanınan, kararlarına saygı gösterilen çocukların kişilik gelişimleri daha sağlıklı olacak, kendilerini daha iyi tanıyacaklardır. Bu sayede karar verebilme yetileri gelişir ve seçimlerinin sorumluluğunu daha kolay alırlar.

3)Çocuklarınız arasında cinsiyet ayırımı yapmayın. Sofrayı kızınızla toplarken oğlunuzun bilgisayar başında oturmasına göz yumarsanız ev işlerinde kadına yardımcı olmaya hazır bir erkek evlat yetiştirmeniz kesindir.

4)Yatağını toplama, odasını düzenleme gibi şeylerde her şeyi üstlenip, hazıra konmaya alıştırmayın. Belli sorumluluk alanları koyarak, bunu istikrarlı biçimde takip edin.

5)Küçük yaşlardan itibaren sorumluluk bilincini aşılaysın. Çıkardığı kıyafetleri askıya asmak, oyuncaklarını toplamak gibi bireysel sorumluluklarını, sofranın kurulması ve toplanmasına yardım etmek, bakkaldan almak gibi evle ilgili sorumlulukları ve ağaç dikmek, yeşili korumak, çevreyi temiz tutmak gibi sosyal sorumlulukları öğretin.

6)Olumlu davranışlarını mutlaka takdir edin, görmezden gelip sıradanlaştırmayın. Sizin için basit bir şey çocuk için çok değerli ve anlamlı olabilir. Yaşının üzerinde taleplerde bulunmayın.

HANGİ YAŞTA NELERİ YAPABİLİRLER

Çocuğa sorumluluk kazandırırken yaş ve gelişim düzeyi unutulmamalıdır.

**2-3 yaş çocuklarında inatçılık ağır basar. Kendim yiyeceğim diye tutturabilir. Yemeğini kendisinin yemesine fırsat verilmeli, çatal kaşık kullanma becerisini kazanmasına olanak sağlanmalıdır.

**4-5 yaş çocuklarına oyuncaklarını toplama gibi kolay ev işlerinde sorumluluk verilebilir. El ve yüzlerini kendileri yıkayabilirler. Sofraya ekmeği getir, tuzluğa masaya koy gibi eylemleri severek yapabilirler. İnatçılıkları oldukça azalmıştır. Bir şey başarmış olmak, bir iş yaptığını göstermek 4-5 yaş çocuğu için gurur ve keyif kaynağıdır. Diş fırçalama alışkanlığı bu dönemde kazandırılabilir.

**6-7 yaş çocukları kendi başlarına giyinip soyunmayı becerebilmeli, okula, servise yetişme gibi zamana bağlı aktivitelerin bilincinde olmalı, gereğini yapabilmelidirler. Giyinip soyunması, yemeğini yemesi için yeterli zamanı sağlamalısınız. Hazırlıkları son dakikalara bırakıp, geç kalmasın diyerek "bu sefer de ben giydireyim, ben yedireyim" dersiniz bu becerilerin kazanımı geç yaşlara kayacaktır.

**8-9 yaş çocukları okulla ilgili tüm sorumluluklarını alabilmelidir. Uyarmadan derslerini yapmalı, okul saatinin bilincinde olmalıdır. Odasını, masasını düzenli tutmalı, yardımsız banyo yapabilmelidir.

**10-12 yaş çocukları evde tek başına kalabilir, toplu ulaşım araçlarını kullanabilir. Okulla ilgili tüm görevlerini tek başına yürütebilirler. Sinema, tiyatro, kütüphane gibi ortamlarda nasıl davranılacağını bilmeli, arkadaşlarıyla buralara gidebilmeli, ufak tefek alışverişleri yapabilmelidir. İlgilerini keşfetmesi olmalı, kendine uygun hobileri yapmaya çalışmalıdır.

T.C.

SEYHAN KAYMAKAMLIĞI SEYHAN REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

ÇOCUKTA SORUMLULUK BİLİNCİ GELİŞTİRME

